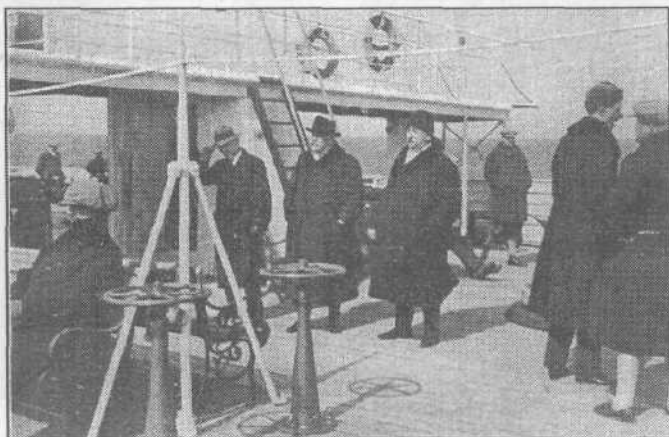

Kósa Károly

Karcagi Kolumbuszok

Kossuth-zarándoklat Amerikába

1928-ban, az 1848-49-es szabadságharc nyolcvanadik évfordulóján Kossuth-szobrot állítottak New Yorkban az amerikai magyarok áldozatkészségéből. Horvay János - a ceglédi, törökszentmiklósi, karcagi Kossuth-szobrok megalkotója - alkotásának avatására félezer magyar „zarándok” utazott a távoli városba. Különbőféle testületek, szervezetek, egyházak küldték el képviselőiket, de sokan utaztak saját költségükön is. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye küldöttségének vezetőjévé Alexander Imre alispánt választotta a közgyűlés. Karcagon Csóreg Károly képviselő vetette fel a város képviselőinek kérdését a január 27-iki közgyűlésen. A Karcagi Hírlap két héttel később így kesereg: „Milyen nagyszerű dolog lett volna, ha városunk is küld egy kiküldöttet a Kossuth zarándokútra. A város azonban nem nevezett meg ilyen képviselőt, mert, mint a polgármester mondta, nincs pénz. Vagyonosabb polgáraink közül egyedül

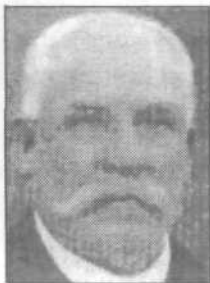
A karcagi gazdák a hajón

Hajdú Béni
Pólya Tibor rajza

Hajdú Béni jelentkezett a megyei bizottsággal a zarándokúira. Valószínűleg őt kéri fel a város, hogy képviselje New York-ban Karca-got." Végül Csőreg Károly is jelentkezett az utazásra, s a lap közölte, hogy „egy kis díszdobozban a Kossuth kertből, a Kossuth szobor alól egy maroknyi földet visznek ki a haza rögéből és a város koszorúszalagjával együtt elhelyezik a nemzet Apjának emelt new yorki szobor talapzatán.”

A különvonat március 5-én indult Budapest Keleti pályaudvaráról, s két nappal később szálltak fel a zarándokok az akkori világ negyedik legnagyobb hajójára. A 46.439 tonnás Olympic — az elsüllyedt

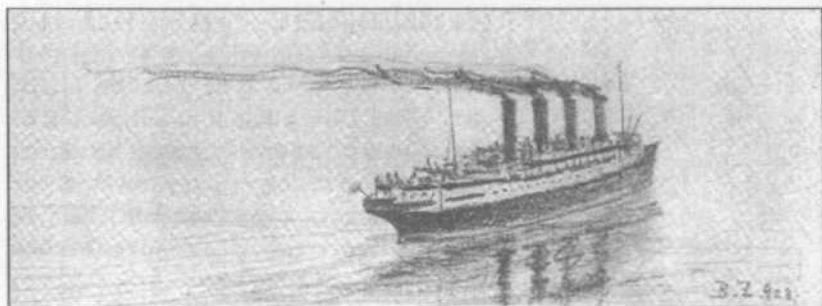

Csőreg Károly

Titanic és Britannic hatalmas testvérhajója — „tourist” osztályán együtt igyekezett úrrá lenni a tengeri betegségen báró Perényi Zsigmond, a zarándoklat vezetője a karcagi gazdákkal, dr. Markovics Pál jászberényi esperes-plébános Török Imre kistújszállási református esperessel, vagy báró Urbán Gáspár és felesége (kengyeli földbirtokosok) dr. Szabó József jászberényi bankigazgatóval és feleségével.

Kossuth Lajos 1851-ben 3 heti hajózás után érkezett Londonból az Újvilágba. Hét hónapos diadalútja során több mint ötszáz beszédet tartott, jórészt angol nyelven, melyeket egy New York-i kiadó népszerű tömegkiadásban megjelentetett. Washingtonban bemutatták a szenátusnak és a képviselőháznak. A kongresszus által rendezett estélyen mondta egyik legismertebb beszédét, melyben hazája függetlenségéről, mint európai szükségességről szólt. Útjával a nagyhatalmak segítségét kívánta biztosítani egy újabb forradalom esetére. Hogy ezt elérte volna, arról nincs tudomásunk, de az bizonyos, hogy megismertette a nagyvilággal Magyarországot, sok barátot szerezve hazánknak.

A mi zarándokaink hajóútja 6 napig tartott. „Ködben érkezünk a New York-i kikötőbe délután. Csak este 9 órakor kezdett szakadozni. Először egy erdős hegyoldalt véltünk látni, amelynek fái közül barátságos ablakok villany-

Az Olympic. Bíró Zoltán rajza

fénye pislog. Közelebb érve a köd eltűnt, s előttünk álltak az új világ eddig ismeretlen csodái: a felhőkarcolók. Magas és karcos épületek villanyárban úszó kupolákkal, tornyokkal, de a legtöbb lapos tetővel. Kivilágított ablakok százai és ezrei. Az első hatás felejthetetlen, s olyan, amely szokatlanságánál és újszerűségénél fogva lebilincselő. Pár nap alatt megszokjuk őket..." - számok be később az egyik utazó.

A XX. századi magyar Kolumbuszokat az amerikai magyarok éljenzése fogadta a kikötőben. Másnap New York polgármestere adott számukra fogadást.

Március idusán, verőfényes tavaszi napon került sor utazásuk legnagyobb eseményére. Három kilométer hosszú menet élén indultak a szoborhoz. A város egyik legszebb terén Amerika, s a világ minden részéről összegyűlt 20.000-25.000 magyar énekelte a Kossuth nótát. Angol és magyar nyelvű beszédek után, az aradi vértanúk emlékére elsütött 13 ágyú mindent megrázó dörrenése közben, két szép magyar leány - egyikük Magyarország, másikat az Egyesült Államok megszemélyesítője - közreműködésével hullt le a lepel. Még az ágyúk dörgését is túlharsogta az éljenzés, mely az ércebe öntött Kossuthot köszöntötte. A talapzaton a kormányzó hívó szavára harcba induló fiatal honvéd látványa tárult elő, amint zászlaját előre tartva visszafordul, s utoljára kezét szorít öreg édesapjával. A szabadságharc lelkes hangulata árasztotta el a szíveket. „Karcag város koszorúját és a kivitt karcagi földet csak egy rendőr segítségével tudtuk elhelyezni a rettenetes tömegben, a szobor körül támadt tumultusban.”

A leleplezés estéjén közel kétezer estélyi ruhás magyar és magyarbarát amerikai gyűlt össze a 26 emeletes, 2.000 szobás Commodore-szálló 100 m hosszú és 30 méter széles báltermében rendezett Kossuth-bankettre. Az akkori világ

Felhőkarcolók New Yorkban

legnagyobb báltermében a testvéri szeretet, összetartás kívánalma hangzott a magyar, Kossuth Lajos magasztalása, s a magyarok dicsérete az amerikai szónokok ajkáról.

A következő napokat a várossal, s az ott élő magyarokkal való ismerkedésnek szentelték a zárandokok, majd körutazásra indultak. A New York-i Szabadság-szobor, a washingtoni Fehér Ház (ahol Coolidge elnök is fogadta őket), a Capitolium, a Lincoln-emlékmű, a pittsburgi Carnegie-acélgár, a clevelandi (1901-ben emelt, első amerikai) Kossuth-szobor, a Niagara-vízesés, Buffalo látványának élményével lettek gazdagabbak. Karcagról elszármazott „amerikásokkal” is találkoztak. Egy clevelandi fogadáson Tóth Sándor, volt karcagi lelkész - akkor a Clevelandban élő református magyarok pásztorja - mondott ünnepi beszédet. Felkereste őket Halmi István a családjával, vagy pl.

A New York-i Szabadság-szobor

Stern gépészmérnök, Stern Henrik gazdatiszt fia. Majdnem minden este kaptak szállodájukban 3-4 levelet, névjegyet olyan karcagiaktól, akik keresték őket, de „a kenyérért való küzdelmük nem engedte meg a találkozást”.

A kedves fogadtatás örömeivel szálltak a Majesticre. A 291 méter hosszúságával világelső, 56.551 tonnájával második úszó város 5.000 utasa között, április 6-án érkeztek Cherbourgba, honnan hazájukba vonatoztak.

A zarándoklatnak méltán nevezhető utazás során számos barátság köttetett.

Útleírások, albumok, cikkek örökítették meg a bő hónap eseményeit. A békési Faragó László emlékkönyvet szerkesztett. Dr. Biró Zoltán fegyverneki földbirtokos 250 - jórészt saját - fotóval, rajzzal illusztrált „Amerika. Magyarország a modern csodák világában” című könyve két kiadást ért meg. Pólya Tibor grafikus, a szolnoki művésztelep tagja „A nagy zarándok út” című albumában csaknem minden zarándokot, fontosabb eseményt megörökített.

Karcagi gazdáink így zárják élményekben gazdag, ám igen fárasztó útjukról szóló beszámolójukat: „...akkor vidultunk fel és mintegy újjászülettünk, mikor hazafelé jövet, Bécset elhagyva elértük a szépen zöldülő magyar határt. Hiába, nincs szebb nekünk a magyar határnál.”

Csöreg Károly

Karcagon született 1863-ban. A hat gimnázium elvégzése után saját birtokán gazdálkodott, melyet minta gazdaságnak lehet nevezni. A vármegye törvényhatósági bizottságának és a város képviselőtestületének 32 éve tagja s a közérdekben teljesített szolgálata elismerésül legutóbb a vármegye közönsége a törvényhatóság örökös tagjává választotta. Ref. egyházi tanácsos. Legutóbb a város közönsége és a Gazdasági Egyesület képviselőletében önköltségen résztvett az amerikai zarándok úton. A háború alatt a ref. nagy templom elrekvirált harangja helyett maga és hitbuzgó felesége egy új harangot készíttetett, melyet nagy ünnepek között adtak át rendeltetésének. Csöreg Károly tevékeny részt vesz a város közéletének minden mozgalmában s komoly tudásával, hozzájárulásával a város ügyeit mindig önzetlenül előmozdította.

Hajdu Benjamin

Született Karcagon 1875-ben. Négy középiskola elvégzése után saját birtokán gazdálkodott, melyet évről-évre fejlesztett és nagyobbított. A város képviselőtestületének 24 éves kora óta tagja, a Vármegye Törvényhatóságának pedig virilis tagja. A Ref. Egyház presbitere és egyúttal pénztárnoka. A gimnázium igazgatótanácsának és a karcagi Városi Takarékpénztár igazgatóságának tagja. Több kulturális és karitatív egyesület népszerű vezetője. Legutóbb részt vett az amerikai zarándokúton Karcag város képviselőletében, mint a függetlenégi Kossuth eszméknek egyik legodaadóbb híve.

(Nagykun városok. 1920-1930. Szerk.: Oroszlány Gábor. Karcag, 1930.)